

Mòdul 2

DRETS HUMANS, UNA PROPOSTA PER A L'AULA

Aquest curs i els seus continguts han estat realitzats amb el suport financer de la Vicepresidència i la Conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge. El contingut dels mateixos és responsabilitat exclusiva de Fad Juventud i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

AUTORIA DELS TEXTOS:

Gema López Ramos

COORDINACIÓ:

Mar Herranz Mateos (FAD)

Esther Pérez Palao (FAD)

TRADUCCIÓ, REVISIÓ I ADAPTACIÓ AL VALENCIÀ:

Manuel Gil Fernández

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Dynamium

FINANÇAT PER:

Un projecte de la Fundació Fad Juventud, 2024

ÍNDEX

1. Fonamentació del mòdul	4
2. Introducció dels DDHH a l'aula	6
Els DH i la seua interrelació amb els ODS	6
Què són els DH?	8
Reconeixement internacional dels DDHH	9
Com poden els docents fomentar el compliment dels drets humans en l'educació?	11
Eines didàctiques sobre la relació entre DDHH i educació	11
3. Enfocament transversalitzat a l'hora d'impartir docència	13
DH que tenen més repercussió a l'aula, DUDH 1946	13
Eines didàctiques sobre la vulneració de drets a l'aula	10
4. Entendre i aplicar els drets humans a l'aula	26
Diferència entre ser titular de DD.HH i gaudir dels DD.HH	26
Metodologies per a facilitar la reflexió des de l'aula	31
Banc de recursos	33
5. Annex I Exemples de dinàmiques per a treballar els DDHH a l'aula	34

01. FONAMENTACIÓ DEL MÒDUL

Tot i viure en un país on els drets humans estan molt protegits (tractats internacionals, Constitució espanyola, Codi Penal, polítiques dirigides a aconseguir l'estat de benestar...), als programes informatius **continuem veient notícies amb dades alarmants sobre el suïcidi en menors, el bullying, les relacions tòxiques** a edats primerenques **o agressions sexuals** grupals en les quals les

persones agressores són menors d'edat (homes, a més, sorprenentment joves).

Els drets humans (DH) es reconeixen en instruments jurídics i **es garanteixen a través dels òrgans de justícia i de les polítiques estatals**, però a més d'això són valors que regeixen la societat. Normalment, la posada en pràctica efectiva dels drets econòmics, socials i culturals

depén de l'adopció de polítiques de Govern, així com de normes jurídiques aprovades a les Corts Generals, sota la salvaguarda dels tribunals.

Per això, aquest mòdul farà una **anàlisi principalment dels drets polítics i civils**, que constitueixen l'àmbit en el qual les persones (majors i menors d'edat) podem generar un canvi amb una conducta activa.

Simplificat en dos exemples:

El dret a la pau, encara que és molt important conèixer-lo, **no depén de nosaltres**, sinó de possibles enfrontaments entre Estats.s.

El dret a la llibertat d'expressió, en canvi, comporta **la necessitat que les persones individuals respecten les opinions alienes**, no confonguen l'opinió amb l'insult, es responsabilitzen del que expressen a les xarxes socials, no difamen els companys i les companyes amb rumors que destrossen la seua reputació... El compliment d'aquest últim dret depén de totes les persones i **cal començar a prendre consciència d'aquest fet des d'una edat primerenca**.

02. INTRODUCCIÓ DELS DH A L'AULA

ELS DH I LA SEUA INTERREL·LACIÓ AMB ELS ODS

Els **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** són un conjunt de **17 objectius globals** adoptats per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 2015. Aquests objectius **busquen posar fi a la pobresa, protegir el planeta i garantir la prosperitat per a tot el**

món. Els ODS aborden qüestions de desenvolupament sostenible des d'una perspectiva integral i holística, tenint en compte la interdependència dels drets humans.

La relació entre els ODS i els drets humans **és intrínseca i directa.** Molts dels ODS estan vinculats **a drets humans específics.**

L'educació i la sensibilització sobre aquests temes són crucials per a capacitar les persones i fomentar una cultura de respecte, igualtat i sostenibilitat.

QUÈ SÓN ELS DDHH?

Els drets humans **són drets**:

1. **Interrelacionats**
2. **Interdependents**
3. **Indivisibles**

I reflecteixen els **valors fonamentals** de:

4. **Dignitat**
5. **Igualtat**
6. **Respecte**

Que són **essencials per a una vida digna i justa**. Els tenen totes les persones pel sol fet de ser persones.

NATURALESIA I ORIGEN

- ▶ **Inherents** Pel sol fet de ser humans.
- ▶ **Universals** Per a totes les persones de tot el món sense excepció.
- ▶ **Inalienables** No poden ser sotrets.
- ▶ **Independents** Tots els drets humans estan relacionats entre si i són igualment importants.

CLASSIFICACIÓ

- ▶ **Drets civils i polítics.** A la vida, a la llibertat, a la seguretat personal, a la llibertat d'expressió, a un judici just, a la privadesa, a votar i a participar en el govern.
- ▶ **Drets socials, econòmics i culturals.** Al treball, a l'educació, a un nivell de vida adequat, a la salut, i a participar en la vida cultural.
- ▶ **Drets de solidaritat.** Al desenvolupament, a un ambient sa i a la pau.

PROTECCIÓ I PROMOCIÓ

- ▶ **Instruments internacionals.** Declaració Universal dels drets humans (1948).
Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966).
Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966).
- ▶ **Organitzacions internacionals.** L'ONU i d'altres.
- ▶ **Mecanismes nacionals.** Cada país ha d'establir lleis i mecanismes per a protegir els drets humans dels seus ciutadans.

RECONeixEMENT INTERNACIONAL DELS DH

No hi ha una llista tancada de drets humans, sinó que al llarg de la història de la humanitat els diversos instruments internacionals han anat **recollint allò que consideren drets humans**.

Per això, **cada vegada hi ha més** drets recollits en els tractats més nous:

- ▶ La Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH, 1956) consta de **30 drets**.
- ▶ La Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (CDFUE, 2000), de **54**.

Abans de conèixer-los, cal aprofundir breument en els **antecedents històrics** dels drets humans, ja que són essencials per a entendre com s'han desenvolupat fins a arribar a la seua forma actual.

Antecedents històrics

1789

Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà

El 1789 es va crear la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà, un document en què es van establir per primera vegada els drets universals i inalienables dels ciutadans. Van servir com a marc per a la primera constitució francesa i

inflüïren també en altres declaracions de drets a tot el món.

1946

Declaració Universal dels Drets humans (DUDH)

Tot i això, és la DUDH la que va marcar una fita en la història de la humanitat, ja que va establir un **estàndard comú de drets i llibertats fonamentals que tots els governs han de protegir i promoure**.

1939-1945

Segona Guerra Mundial

La Segona Guerra Mundial va deixar una devastació sense precedents, amb milions de persones mortes i desplaçades. Les atrocitats comeses, incloent-hi l'Holocaust, van destacar la necessitat urgent d'establir normes internacionals de drets humans. Per mitjà de la DUDH, es va reconèixer l'existència d'una sèrie de drets que, per la seua inherència especial a la dignitat i a la consideració de l'ésser humà, són inalienables i han de ser reconeguts sobre totes les persones en igualtat de condicions.

1966

Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics (PIDCP) i el Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC)

Malgrat tot, la DUDH va servir com a precedent per a altres instruments que

sí que van ser vinculants com el PIDCP i el PIDESC, tots dos del 1966, que desenvolupen el contingut de la DUDH. Durant la Guerra Freda, hi havia una forta divisió ideològica entre els països occidentals, que prioritzaven els drets civils i polítics, i els països del bloc socialista, que emfaticitzaven els drets econòmics, socials i culturals. Separar els pactes va permetre un enfocament més específic i manejable per a cada grup de drets, i va aconseguir un consens més ampli.

2000

Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea

Finalment, a nivell europeu cal mencionar la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, proclamada en el 2000 (Convenio de Niza). La Carta reuneix en un sol document drets personals, civils, polítics, econòmics i socials, i es aplica a les institucions i organismes de la UE i a els estats membres quan implementen el dret de la UE. Té un abast més ampli que la DUDH de 1948 degut a l'evolució de les conceptes de drets humans, la integració europea, i la necessitat d'abordar drets específics del context contemporani europeu i de la ciutadania de la UE.

No obstant això, la DUDH NO ÉS VINCULANT (és a dir, no és legalment obligatòria per als estats signants) perquè va ser dissenyada per a ser una **guia de principis compartits** i aconseguir un ampli acord ràpidament entre els països. Després de la Segona Guerra Mundial, els països volien ràpidament un marc comú de drets humans. Crear un document legalment vinculant hauria pres molt més temps i esforç, i no tots els països hi haurien estat d'acord, ja que coexistien diverses cultures, lleis i sistemes polítics. Un document no vinculant va ser més fàcil d'acceptar per a tot el món perquè no els obligava a canviar immediatament les seues lleis.

L'article 26 de la DUDH: Dret a l'educació

1. Tota persona

Tota persona té **dret a l'educació**. L'educació ha de ser **gratuïta**, almenys pel que fa a la instrucció elemental i fonamental. La instrucció elemental serà **obligatòria**. La instrucció tècnica i professional haurà de ser **generalitzada**; l'accés als estudis superiors serà **igual per a tot el món**, en funció dels respectius mèrits.

2. L'educació

L'educació tindrà per objecte el **desenvolupament ple de la personalitat humana i l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals**; afavorirà la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups ètnics o religiosos i promourà el desenvolupament de les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.

El primer apartat d'aquest precepte és un **mandat a l'Estat**, ja que dels poders públics depén poder proporcionar una educació gratuïta i accessible per a tota la ciutadania.

No obstant això, l'article 26.2 expressa que l'educació no s'ha d'enfocar només a ensenyar coneixements, sinó també a **ajudar les persones a desenvolupar-se plenament, respectar els drets dels altres, entendre i acceptar les diferències, i contribuir a un món més amigable i pacífic**. Això, per tant, serà **deure del professorat**, que és qui té el contacte directe amb l'alumnat i pot servir de referent i mentor.

L'educació ha de tenir per objecte l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals.

COM PODEN ELS DOCENTS FOMENTAR EL COMPLIMENT DELS DRETS HUMANS EN L'EDUCACIÓ?

1. Ajudant els menors a **desenvolupar la seua personalitat**.
2. Ensenyant a **respectar els drets humans** i les **llibertats fonamentals** de totes les persones.
3. Fomentant la **comprensió i la tolerància** entre diferents **nacions**, i **grups ètnics i religiosos**.
4. Promovent l'**amistat** entre les persones de **diferents països i cultures**.

HERRAMIENTAS DIDÁCTICAS SOBRE LA RELACIÓN ENTRE DD.HH. Y EDUCACIÓN

Visualitza el vídeo següent i respon a les preguntes. Reflexiona sobre el seu contingut i relaciona'l amb la teua pràctica a l'aula.

<https://www.youtube.com/watch?v=is-94Rhd5Z5s>

Aplicar els valors dels drets humans en el dia a dia és fonamental per a construir una societat més justa, igualitària i respectuosa.

03. ENFOCAMENT TRANSVERSALITZAT A L'HORA D'IMPARTIR DOCÈNCIA

DD.HH. QUE TIENEN MÁS REPERCUSIÓN EN EL AULA, DUDH 1946

Com s'explicava anteriorment, **els drets humans** estan recollits en molts instruments internacionals, **són variats i molt amplis**, per la qual cosa no tots poden ser objecte de desenvolupament en aquest mòdul.

Ens limitarem a parlar d'**aquells que tenen més repercussió a l'aula** (centre educatiu com a àmbit social) i l'**entorn de l'alumnat** (xarxes socials, pati i descansos, relacions fora de classe amb els companys i les companyes...), utilitzant com a referència , principalment, la **DUDH de 1946**.

**DRET A LA VIDA,
LLIBERTAT I
SEGURETAT,**
art. 3 DUDH.

“Tota persona té dret a la vida, a la llibertat i a la seua seguretat”.

Partim que l'**alumnat ja sap que matar, lesionar i privar de llibertat està malament**. La clau d'aquest article pot estar en el sentiment de seguretat, ja que és habitual trobar notícies o incidents en els quals hi ha **menors que se senten desprotegits** dins del centre educatiu, encara que hi haja recursos als quals es pot dirigir per a evitar un mal.

Tot i que l'article fa referència a una seguretat física, on es prohibeixen danys

físics, **el concepte de seguretat** pot ser fàcilment **extrapolable a situacions no tan corporals** però igualment perjudicials per a la salut (i, per tant, per a la persona). Cal crear, per tant, consciència que **el centre educatiu és un espai segur** que permetrà l'alumnat tenir un lliure desenvolupament com a persona. I cal fer-ho facilitant tant una relació pròxima entre professorat i alumnat, així com l'existència d'espais on aquest últim puga sincerar-se i demanar ajuda.

**PROHIBICIÓ DE
TRACTES CRUELS,
INHUMANS I
DEGRADANTS,**
art. 5 DUDH.

“Ningú no serà sotmés a tortures ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants”.

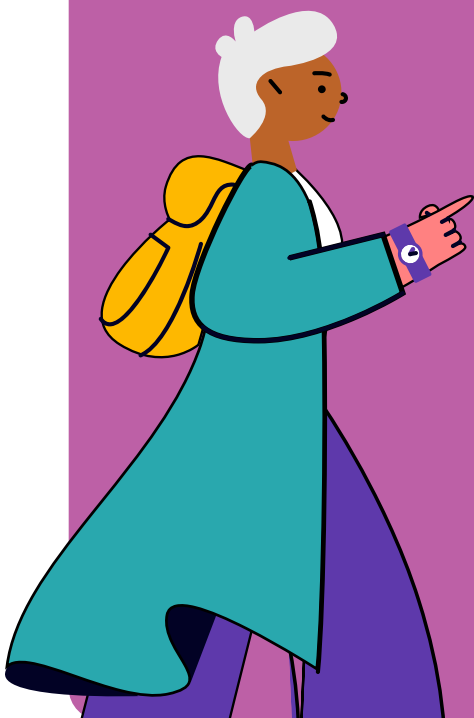
És necessari **fomentar el respecte a l'aula**. No només els estudiants poden humiliar els seus iguals. De vegades, el professorat ho pot fer sense adonar-se'n, com quan reprenen l'estudiant en públic, el castiguen per no fer els deures, exhibeixen les notes de tota la classe públicament o altres situacions similars. El personal docent és un referent per a l'alumnat, així que és important que la seua manera de reprendre'ls siga d'acord amb el respecte cap als drets humans.

IGUALTAT DAVANT LA LLEI, art. 7 DUDH.

“Tots són iguals davant la llei i tenen dret, sense cap distinció, a igual protecció per la llei.

Tots tenen dret a igual protecció contra qualsevol discriminació que viole aquesta Declaració i contra qualsevol incitació a una tal discriminació”.

Cal tractar de ser **inclusius amb els alumnes que presenten diferències de qualsevol classe**. De vegades, un alumne pot ser assenyalat com a «diferent» del grup per motius culturals, racials, de gènere, o d'orientació o identitat sexuals. Però aquesta diferenciació també **es pot produir en casos menys cridaners**, com per exemple quan un alumne repetidor més gran que la resta és considerat un «cas perdut».

O, sent imaginatives, l'alumna filla de la senyora de la neteja del centre educatiu, a qui es menysprea perquè se la considera d'un rang inferior... (les diverses situacions dependran del centre i de la diversitat de l'alumnat). La **no-discriminació ha de ser abordada tant des del punt de vista del professorat com de l'alumnat** en les relacions socials entre ells..

**PROHIBICIÓ DE
DETENCIONS
ARBITRÀRIES,**
art. 9 DUDH.

“Ningú no serà detingut,
pres o desterrat
arbitràriament”.

Encara que no ha de ser un dels problemes més habituals, **bromes aparentment innocents**, com ara tancar un company dins del bany o de la classe, **poden causar un sentiment d'inseguretat** a l'estudiant afectat o afectada.

DRET A SER ESCOLTAT AMB JUSTÍCIA I A LA PRESUMPCIÓ D'INNOCÈNCIA, art. 10 i 11 DUDH.

“Tota persona té dret, en condicions de plena igualtat, a ser escoltada públicament i amb justícia per un tribunal independent i imparcial, per a la determinació dels seus drets i obligacions o per a l'examen de qualsevol acusació contra ella en matèria penal”.

“Tots els acusats d'un delictes tenen el dret que hom presumisca la seua innocència fins que no es prove la seua culpabilitat segons la llei en un judici públic, en què hom li haja assegurat totes les garanties necessàries per a la seua defensa”.

El **professorat actua com a “tribunal imparcial”** en aquells casos en què haja d'intervenir per a resoldre conflictes que excedeixen la capacitat de control de l'alumnat. És important garantir un entorn segur en què l'alumnat afectat tinga garantida la **possibilitat de defensar-se i ser escoltat, sense que s'assumisca la seua culpabilitat** només pel que diga una altra persona.

Fomentar el sentit de la justícia d'aquesta manera entre els companys i les companyes pot ajudar també perquè en el futur **actuen de manera més responsable**. (P. ex. Que còrrega el rumor que una companya es va pixar damunt, quan ja té edat per a aguantar-se, i tenir l'autocrítica de no jutjar la situació, ja que desconexem la realitat que podria estar vivint aquesta xiqueta per a tenir incontinència).

RESPECTE A LA VIDA PRIVADA, art. 12 DUDH.

“Ningú no serà objecte d'intromissions arbitràries en la seua vida privada, la seua família, el seu domicili o la seua correspondència, ni d'atacs al seu honor i reputació. Tothom té dret a la protecció de la llei contra tals intromissions o atacs”.

És important **abordar el respecte a la vida privada**, especialment en la relació que es desenvolupa entre l'estudiantat. Durant l'adolescència es considera que una amistat és més forta si la persona conta tots els seus secrets. No entenen que tot el món necessita un **espai privat que no té per què compartir amb ningú**. Cal aprendre a percebre l'amistat des d'un punt de vista menys possessiu. D'altra banda, estaria el cas de les parelles que comparteixen les claus del mòbil, les xarxes socials i altres amb una finalitat controladora.

Setciències, marginat, friki, cani, choni o qualsevol terminologia que estiga de moda en un moment donat per a **qualificar la resta de companys i companyes de forma despectiva**. No cal insultar per a atacar l'honra i la reputació d'una persona, només cal classificar-los dins d'un grup que, segons el seu parer immadur, mereix menys respecte i consideració que altres millors o més populars.

DRET A LA PROPIETAT, art. 17 DUDH.

"1. Tota persona té dret a la propietat, individualment i col·lectiva."

"2. Ningú no serà privat arbitràriament de la seva propietat".

Aquest precepte es pot abordar no només des de la perspectiva d'**evitar que els membres de l'alumnat es roben entre ells**, sinó de **respectar les instal·lacions i el mobiliari dels centres educatius**. Quan hi ha alguna cosa que no és seua, l'estudiantat tendeix a restar-li valor i a maltractar-la (ratllar la porta del servici, jugar amb el paper higiènic, etc.).

**LLIBERTAT DE
PENSAMENT,
CONSCIÈNCIA I
RELIGIÓ,**
art. 18 DUDH.

“Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i la llibertat, individualment o col·lectivament, en públic o en privat, de manifestar la seua religió o creença per mitjà de l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança”.

Cal respectar aquells alumnes que provenen de cultures diferents, **sense que això supose tolerar** qualsevol mena d'acte que per defensar una religió pugui convertir-se en un **judici o un atac**.

Per exemple, per raons religioses qualsevol és lliure de no estar a favor del dret a l'avortament, però això no li dona llibertat per a jutjar, encasellar i fer sentir malament una companya que hagi avortat. De la mateixa manera, el menor que practique la religió musulmana i es negue a menjar porc no hauria de ser pressionat per altres alumnes, ni tan sols amb brometes com ara apropiant-se d'un tros de pernil per a fer la gràcia.

DRET A LA LLIBERTAT D'OPINIÓ I EXPRESSIÓ, art. 19 DUDH.

“Tota persona té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; aquest dret inclou el de no ser molestat a causa de les pròpies opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà i sense límit de fronteres”.

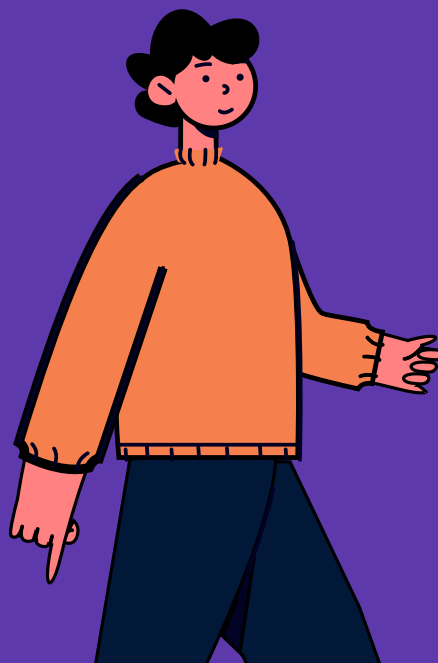
Ací, a més de fomentar la llibertat d'opinió, seria interessant abordar el respecte i l'assertivitat a l'hora de comunicar, per tal d'evitar l'abús del dret que suposa que algunes persones diguen el que vulguen quan vulguen, mentre que altres callen i no diguen res per temor de ser jutjades. D'altra banda, la llibertat d'opinió **NO empara el dret a l'insult**, així que, on és el límit? Quan es converteix una opinió en un insult?

Això es pot abordar també des del **punt de vista de les xarxes socials**, on un té més facilitat per a insultar i difamar sense assumir la responsabilitat d'enfrontar-se cara a cara a les persones que ofén, ja que amb un simple bloqueig se'ls lleva la possibilitat de defensa.

Per exemple, l'alumne que afirma que “Qui ha suspés l'examen de matemàtiques és idiota”, està insultant. Manifestar que l'examen li ha paregut molt fàcil és en realitat una simple opinió que qualsevol hauria de tenir llibertat d'expressar.

DRET A PARTICIPAR EN LA COMUNITAT, art. 27 DUDH.

“1. Tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic”.

Aquest dret es pot extrapolar a l'àmbit educatiu, **afavorint que els xics i les xiques amb més dificultats socials puguin participar de manera activa en la comunitat social**. D'aquesta manera, l'estudiant que és habitualment reservat

i silenciós hauria de ser animat a través de recursos educatius a trobar la manera de participar en la classe, sense que altres companys o companyes més actius acaparen tot el protagonisme.

**PROHIBICIÓ
D'UTILITZAR ELS
DRETS HUMANS
MANIPULANT LA
SEUA FUNCIO PER
ACONSEGUIR FINS
CONTRARIS A LA
DUDH, art. 30 DUDH.**

“Res en aquesta Declaració no podrà interpretar-se en el sentit que done cap dret a un Estat, a un grup o a una persona a emprendre activitats o a realitzar actes que tendisquen a la supressió de qualsevol dels drets i llibertats que s’hi enuncien”.

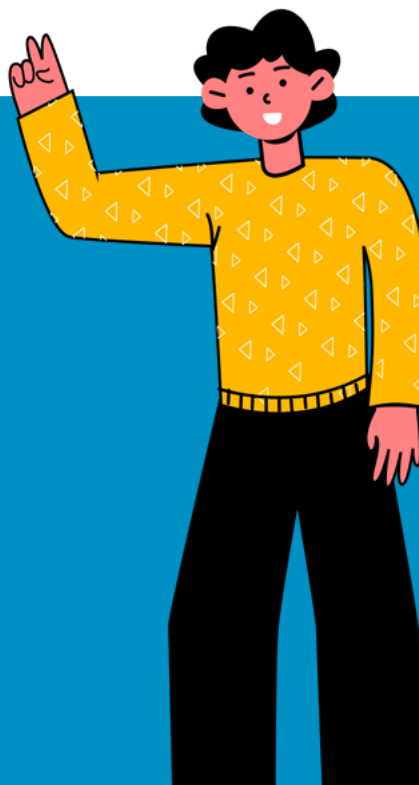
L'article 30 té un llenguatge més tècnic que complica el seu enteniment, però simplificat i adaptat al centre educatiu, suposa l'obligació de crear una **actitud responsable** per part de l'alumnat, per tal d'evitar situacions d'abús de drets. És a dir, a més de saber quins drets tenim tots els humans, cal comprendre que **l'ús extrem d'aquests pot produir resultats contradictoris a la seua finalitat**.

Exemple de xarxes socials: Bloquejar un company per salut mental i aprofitar que ja no pot veure el teu perfil per a humiliar-lo públicament. Això suposa emparar-se en un dret per a justificar la vulneració d'un altre.

L'enfocament transversalitzat dels drets humans assegura que igualtat, dignitat i justícia siguin principis integrats en tots els aspectes de l'educació i la societat.

Freqüentment, resulta desafiador identificar conductes contràries als drets humans a causa de la nostra tendència a concentrar-nos en les infraccions més evidents i desatendre aquelles més subtils però igualment perjudicials.

04. ENTENDRE I APLICAR ELS DRETS HUMANS A L'AULA

DIFERÈNCIA ENTRE SER TITULAR DE DH I GAUDIR DELS DDHH

Si els drets humans són inherents a la condició de persona, **per què hi ha qui viu en situacions d'indefensió i perill?**

SER TITULAR DE DD.HH.

1. Significa que tens drets pel simple fet de ser humà, tens drets que et pertanyen i que ningú et pot llevar.

2. Per a tots per igual. Tots els éssers humans tenen aquests drets, sense importar el seu país, cultura, religió, etc.

3. Reconegut per lleis i acords. Documents importants com ara la Declaració Universal de Drets Humans i les lleis de molts països.

Ser titular de drets humans implica tenir-los pel simple fet de ser humà, mentre que gaudir-los significa poder exercir-los i beneficiar-se'n a la pràctica.

GAUDIR DELS DD.HH.

1. Poder usar els teus drets. Significa que pots realment utilitzar aquests drets i beneficiar-te'n a la teua vida diària.

2. Depén de la situació. Per a poder gaudir dels teus drets, les condicions del teu entorn (com la política i la societat) ho han de permetre.

3. Protecció i accés. Necessites tenir accés a un sistema que protegeixi els teus drets i t'ajude si algú intenta llevar-te'ls o violar-los.

CASOS PRÀCTICS**"Decisions quotidianes:
Drets en acció"**

A continuació es presenten diversos casos a diferent escala que conviden a reflexionar sobre els **possibles resultats d'aplicar certs drets o no**. L'objectiu és prendre **consciència de les implicacions de les decisions i entendre les conseqüències pràctiques i legals de les accions esmentades**. Respon a les preguntes plantejades per a cada cas.

CAS

Artur, de desset anys, **és cristià**. Cada dia escolta **Maria**, de la mateixa edat, repetir-li que Déu no existeix i que **“cal ser ximple per a creure's aquestes mentides”**. Després d'un temps, corre el rumor que Maria ha tingut relacions sexuals amb un altre company de classe. Maria se sent humiliada i ridiculitzada perquè tot el món comenta la seua vida privada. Aleshores, esclata a plorar quan **Artur li diu “marrana”** perquè les pràctiques d'ella són contràries a les seues creences religioses.

COM CREUS QUE CAL ACTUAR?

Reflexiona la teua resposta i, una vegada contestada aquesta pregunta, respon a aquestes altres...

- Els comentaris de Maria negant l'existència de Déu eren prou importants perquè ell es molestara? (Avaluar proporcionalitat).
- Els comentaris de Maria negant l'existència de Déu justifiquen que ell li diga “marrana” pel fet de mantenir relacions sexuals fora del matrimoni? (La llibertat religiosa suposa llibertat per a practicar una religió, però també llibertat per a NEGAR-SE a practicar-ne cap).
- El rumor que s'expandeix sobre Maria podria considerar-se una ingerència en la seua vida privada?
- Alimentar els rumors sobre Maria podria ser una conducta que atempta contra la prohibició de tractes inhumans i denigrants?
- Alimentar els rumors sobre Maria podria ser una conducta emparada en la llibertat d'opinió?
- Què li diries a Artur després de considerar tot això?
- Què li diries a Maria després de considerar tot això?

CAS

A classe **desapareix el llibre de matemàtiques d'Empar**. Ella assegura que l'havia deixat davall de la taula, però durant l'esplai ha desaparegut. **Està convençuda que el té Rafa**, ja que ell normalment es deixa els llibres a casa i agafa els dels altres sense demanar-hi permís. Així que, molt enfadada, **es dirigeix al professor Gómez i li diu que Rafa li ha robat el llibre**.

COM CREUS QUE CAL ACTUAR?

Reflexiona la teua resposta i, una vegada contestada aquesta pregunta, respon aquestes altres...

- És lògic que Empar crega que el responsable és Rafa? S'hauria d'avaluar per què Empar sent que ha d'acusar Rafa? (Apreciar els antecedents de cada alumne).
- S'ha escoltat la versió de Rafa i se li ha donat l'oportunitat de justificar-se? (Dret a ser escoltat).
- Si al final resulta que el llibre és a casa d'Empar, hauríem de restar importància a la seua actuació perquè al final no ha passat res greu? (Responsabilitat, presumpció d'innocència).
- L'acusació d'Empar podria afectar l'autoestima i la credibilitat de Rafa?
- Què li diries a Empar després de considerar tot això?
- Què li diries a Rafa després de considerar tot això?

CAS

Pau s'enfada amb Cecília, la seua nòvia. **Trenca amb ella i la bloqueja de totes les xarxes socials.** També la ignora a classe i es queixa quan la professora els posa junts per a fer una tasca. Cadascun d'aquests actes fan que Cecília se senta molt trista. Tanmateix, **Pau diu que fa aquestes coses per a cuidar la seua salut mental,** ja que passar temps amb Cecília l'altera emocionalment. Així que **ella respecta la seua decisió.**

Però després s'assabenta que **Pau parla malament d'ella per xarxes socials** a través de la seua amiga Marta (que no està bloquejada), i que **tot el món està al corrent dels secrets de la seua vida íntima amb ell,** encara que només des del punt de vista de Pau.

COM CREUS QUE CAL ACTUAR?

Reflexiona la teua resposta i, una vegada contestada aquesta pregunta, respon a aquestes altres...

- És una conducta legítima bloquejar i evitar una persona per a protegir la nostra salut mental?
- Hi ha algun límit en el fet d'evitar una persona que ens altera emocionalment? Bloquejar, asseure's en un altre lloc, impedir que la professora els pose junts...
- En aquest cas, bloquejar Cecília per a poder tenir cura de la seua salut mental legítima que Pau expose secrets de la vida privada de tots dos per xarxes socials? (Abús de dret).
- Si les coses que explica Pau de la seua relació amb Cecília són experiències que han viscut junts i els afecten a tots dos, està bé que ell ho explique tot públicament? Ell considera que sí perquè està parlant de la seua vida. (Respecte a la vida privada, prohibició de tracte inhumà i denigrant).
- Què li diries a Pau després de considerar tot això?
- Què li diries a Cecília després de considerar tot això?

METODOLOGIES PER A FACILITAR LA REFLEXIÓ DES DE L'AULA

Per tal d'assegurar la **participació activa de l'alumnat** i fomentar la **reflexió sobre els drets humans (DH)** a l'educació des d'una perspectiva transversal i de gènere, el professorat pot implementar les estratègies metodològiques següents.

ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES

1. Conèixer a l'alumnat i el seu context.

Implica **investigar les característiques i necessitats** de l'estudiantat, identificar-ne els coneixements previs i les experiències relacionades amb els drets humans (DH) i la perspectiva de gènere, així com **avaluar l'entorn** sociocultural i el context específic de l'escola.

2. Establir objectius clars.

Requereix **definir objectius específics** que promoguen la comprensió dels drets humans i la igualtat de gènere, i assegurar que aquests objectius siguin realistes, **mesurables i rellevants** per a l'alumnat.

3. Estratègies didàctiques.

Es recomana utilitzar **mètodes participatius**. Fomentar debats, taules

rodones i grups de discussió que permeten als estudiants **expressar i compartir les seues idees**. Implementar tècniques **d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu** és essencial perquè l'alumnat treballi en equip i reflexioni en conjunt.

4. Incorporar contingut transversal

Integrar temes de DH i perspectiva de gènere en diferents assignatures i activitats escolars enriqueix l'aprenentatge. **Relacionar els continguts amb situacions quotidianes i experiències personals** de l'alumnat facilita una comprensió més profunda i contextualitzada d'aquests.

5. Activitats dinàmiques.

Organitzar tallers, jocs de rols i simulacions permet que els xiquets, xiquetes i adolescents puguin experimentar i analitzar diverses situacions relacionades amb els drets humans i la igualtat de gènere. També és fonamental utilitzar **recursos audiovisuals, literaris i artístics** que promoguen la reflexió crítica i l'empatia.

6. Ferramentes i recursos educatius.

És important proporcionar **textos, vídeos i altres recursos** que tracten els drets humans des d'una perspectiva de gènere. Utilitzar **plataformes digi-**

tals i xarxes socials per a compartir recursos i fomentar l'aprenentatge continu és igualment essencial.

7. Avaluació contínua.

S'ha d'implementar mitjançant estratègies que permeten **mesurar el progrés** de l'alumnat en la comprensió dels DH. Utilitzar eines **d'autoavaluació i de coavaluació** fomenta la **reflexió i l'autocrític**.

8. Retroalimentació constructiva.

És vital per a proporcionar retroacció regular i motivar l'estudiantat a **millorar i aprofundir en la seua comprensió** dels temes tractats. Crear **espais de reflexió i diàleg** on els alumnes puguin expressar dubtes, inquietuds i aprenentatges és fonamental..

9. Garantir un ambient d'aprenentatge segur i respectuós.

Promoure un ambient de **respecte, inclusió i equitat** on totes les veus siguin escoltades i valorades, així com establir **normes de convivència** que fomenten la igualtat de gènere i el respecte pels drets humans és essencial.

10. Suport emocional i psicològic.

Oferir suport emocional i psicològic a aquells membres de l'estudiantat que puguin sentir-se **afectats pels temes tractats i crear xarxes de suport** entre ells i elles perquè se senten en companyia i amb suport en el procés d'aprenentatge.

Aplicant aquestes estratègies metodològiques, el professorat pot fomentar una reflexió profunda i significativa sobre els drets humans des d'una perspectiva feminista a l'aula, i alhora promoure un aprenentatge actiu, crític i compromés.

BANC DE RECURSOS

- ▶ Actividades para jugar aprendiendo los derechos humanos
- ▶ Baúl para un mundo mejor
- ▶ Cuentos infantiles y juegos sobre los derechos humanos
- ▶ El cofre de la amistad, Raquel Díaz Reguera
- ▶ Guía didáctica para trabajar los derechos humanos.
- ▶ Juego de la Memoria - Declaración Universal de Derechos Humanos | INDDHH
- ▶ La estrategia antirrumores como herramienta clave para la convivencia social. Unidad didáctica.
- ▶ La red social . Unidad didáctica (castellano). Material para el profesorado y Actividades.
- ▶ Los intrusos, Susanna Isern
- ▶ Nos tratamos bien Un cuento sobre el respeto. Lucía Serrano
- ▶ Por una convivencia en igualdad libre de conflictos. Unidad didáctica
- ▶ Recursos TIC. Aulaplaneta (Editorial Planeta)
- ▶ Red Educativa por los derechos humanos
- ▶ Revista DH/ED. Revista derechos humanos y educación
- ▶ Test. Declaración Universal de los Derechos Humanos
- ▶ ¿Qué son los Derechos humanos? - Bully Magnets - Historia Documental

ANNEX

Exemples de dinàmiques per a treballar els ODS a l'aula

A continuació, alguns exemples per a treballar els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) a l'aula en diferents nivells educatius. Són només una mostra, ja que hi ha mil formes més de treballar els temes que aquesta Agenda 2030 ens proposa: l'escenificació, la investigació, el rol-play, la generació de debat, intervencions més creatives, la decisió d'implantar-se en el treball amb entitats o convidar-les a impartir un taller a

l'alumnat, la visita a projectes, iniciar un hort escolar o un projecte per a reverdir el pati, etc.

De nou, us recordem que consultant el catàleg que ofereix l'Operació Rubik, creat per la Coordinadora Valenciana d'ONGD, pots trobar moltes opcions orientades per al seu ús a l'aula. No t'oblides d'aquesta dada, pots trobar l'enllaç a l'apartat 'Banc de recursos'.

ALUMNAT Primària i Secundària

DINÀMICA: Conectando Derechos

ODS: TODOS

OBJECTIUS:

- ▶ Relacionar situacions de la vida quotidiana amb els articles de la Declaració dels Drets Humans, utilitzant un enfocament interactiu i visual.

MATERIALS:

- ▶ Targetes amb situacions negatives (ajustades a cada nivell de Primària o Secundària).
- ▶ Targetes amb articles de la Declaració Universal dels Drets Humans.
- ▶ 1 cartolina per grup.
- ▶ 1 capsa de colors per grup.
- ▶ Dibuixos o fotografies relacionades amb cada dret (opcional).

INSTRUCCIONS PER A LA DINÀMICA:

- ▶ **Preparació inicial:** Dividir la classe en grups de 4 o 5 persones. Entregar a cada grup una cartolina, una capsa de colors, un conjunt de targetes amb situacions negatives i un conjunt de targetes amb articles de la Declaració dels Drets Humans.
- ▶ **Desenvolupament de la dinàmica:**
 - **Presentació de l'activitat:** Explicar a l'alumnat l'objectiu de la dinàmica i la importància de comprendre els drets humans.
 - **Lectura i comprensió:** Cada grup llegirà i discutirà les situacions negatives i positives presentades a les targetes. Els membres del grup hauran de comprendre cada situació i discutir com afecta les persones implicades.
 - **Assignació de drets:** Els grups relacionaran cada situació amb l'article corresponent de la Declaració dels Drets Humans. Utilitzaran diferents colors per a dibuixar fletxes que connecten les situacions amb els articles de la Declaració a la cartolina. Cada color de fletxa representarà una situació diferent.
 - **Decoració i personalització:** Els grups podran decorar la seua cartolina amb dibuixos o fotografies que il·lustren cada dret humà, fent la presentació més visual i atractiva.
 - **Reflexió en grup:** Cada grup explicarà les relacions que han establert entre les situacions i els articles. Discutiran per què han triat cada article i com creuen que els drets humans protegeixen les persones en aquestes situacions.
- ▶ **Conclusió:** Realitzar una reflexió final conjunta, destacant la importància de conèixer i respectar els drets humans.

ALUMNAT ESO i Batxillerat

DINÀMICA: Cinefòrum

Pel·lícula Rumors i mentides (Easy A) (2010).

Adaptació moderna i en clau estudiantil de La lletra escarlata, novel·la de Nathaniel Hawthorne. Conta la història d'una jove que decideix fingir que porta una vida promíscua, creient que això li proporcionarà algun tipus de benefici. No obstant això, les circumstàncies es giraran en contra seua.

DRETS A TRACTAR:

- ▶ **Dret a la Dignitat i la Reputació:** Totes les persones tenen dret a ser tractades amb dignitat i a mantindre la seua reputació.
- ▶ **Dret a la Igualtat i a la No Discriminació:** Totes les persones han de ser tractades per igual i sense discriminació.
- ▶ **Dret a la Privacitat:** Totes les persones tenen dret a la privacitat i a protegir la seua informació personal.
- ▶ **Dret a la Llibertat d'Expressió:** Totes les persones tenen dret a expressar-se lliurement.
- ▶ **Dret a l'Educació en un Entorn Segur:** Totes les persones tenen dret a rebre educació en un entorn segur i respectuós.

ALUMNAT Primària

DINÀMICA: Cinefòrum

Pel·lícula: Zootopia

Zootopia és una pel·lícula animada de Disney estrenada el 2016. La història segueix Judy Hopps, una entusiasta conilla que somia convertir-se en la primera oficial de policia a la gran ciutat de Zootopia, on animals de totes les espècies coexisteixen. Tot i ser menuda i enfrontar-se a l'escepticisme dels seus superiors i companys, Judy aconsegueix graduar-se a l'acadèmia de policia i és destinada a Zootopia.

En el seu nou treball, Judy s'encarrega de tasques menors i rutinàries fins que s'involucra en un cas important de desaparicions misterioses. Per a resoldre el cas, forma una aliança poc convencional amb Nick Wilde, un astut guineu estafador. Al llarg de la investigació, Judy i Nick descobreixen una conspiració que implica alts funcionaris de la ciutat i un pla per a sembrar el caos i la por entre els ciutadans.

La pel·lícula aborda temes com la diversitat, els prejudicis i la importància de la cooperació i l'acceptació. A través de la determinació de Judy i l'astúcia de Nick, Zootopia transmet un missatge d'esperança i perseverança, mostrant que qualsevol pot aconseguir els seus somnis, independentment de la seua grandària o espècie.

DRETS A TRACTAR:

- ▶ **Dret a la Igualtat i a la No Discriminació:** La pel·lícula tracta el tema de la igualtat entre diferents espècies. Al llarg de la història, es mostra com certs animals són discriminats per les seues característiques innates o pel seu passat.
- ▶ **Dret a un Judici Just i amb Totes les Garanties:** Es ressalta la importància de no prejudicar els individus i de basar les acusacions en proves sòlides.
- ▶ **Dret a la Llibertat d'Informació:** Judy i Nick treballen per a descobrir i exposar la veritat, destacant la importància de l'accés a informació veraç i transparent per a tots els ciutadans.
- ▶ **Dret a la Seguretat:** Les desaparicions de diversos animals i la por generada pels suposats atacs de depredadors reflecteixen el dret de totes les persones a viure en un entorn segur.
- ▶ **Dret a la Diversitat i Convivència:** La pel·lícula mostra com una societat pot prosperar quan es respecten i es valoren les diferències entre els seus membres.

ALUMNAT Esoi Batxillerat

DINÀMICA: Cinefòrum

Curtmetratge: El Circ de les Papallones

El Circ de les Papallones és un curtmetratge dirigit per Joshua Weigel i protagonitzat per Nick Vujicic. Narra la història de Will, un home sense extremitats que troba el seu lloc i dignitat en un circ dirigit per un home visionari. La trama i els personatges aborden temes universals com la dignitat humana, la superació personal, la inclusió i l'empatia.

Aquest curt pot ser un recurs educatiu ideal per a treballar diversos aspectes relacionats amb els Drets Humans:

DRETS A TRACTAR:

- ▶ **Dignitat i Valor Intrínsec de l'Ésser Humà:** La història de Will mostra com cada persona té un valor intrínsec, independentment de les seues limitacions físiques. Això es relaciona amb l'article 1 de la Declaració Universal dels Drets Humans, que proclama que "tots els éssers humans naixen lliures i iguals en dignitat i drets".
- ▶ **No Discriminació:** El tracte que Will rep en el seu antic circ i la manera en què és acollit en el Circ de les Papallones exemplifiquen la discriminació i el respecte a la diversitat, respectivament. Es pot vincular amb l'article 2 de la Declaració, que garanteix els drets sense distinció de cap tipus.
- ▶ **Dret a l'Educació i al Desenvolupament Personal:** La transformació de Will ressalta la importància de l'entorn i de les oportunitats per al creixement personal, vinculant-ho amb l'article 26, que estableix el dret a l'educació.

COMPETÈNCIES I VALORS A FOMENTAR:

- ▶ **Empatia i Solidaritat:** El curtmetratge convida els estudiants a posar-se en el lloc dels altres, comprenent les seues lluites i alegries. Es poden organitzar dinàmiques de reflexió i debat sobre com aplicar l'empatia en la seua vida diària.
- ▶ **Resiliència i Superació Personal:** La història de Will és un exemple clar de resiliència. Pot motivar els estudiants a afrontar els seus reptes amb una actitud positiva i a no rendir-se davant les dificultats.
- ▶ **Treball en Equip i Inclusió:** La dinàmica del Circ de les Papallones mostra com un grup divers pot treballar unit cap a un objectiu comú, valorant i respectant les diferències de cada membre. Es poden dissenyar activitats grupals per a fomentar aquests valors a l'aula.

CONCLUSIÓ: El Circ de les Papallones és una eina educativa valuosa que pot enriquir la comprensió i el compromís de l'alumnat amb els drets humans i valors essencials per a una convivència harmoniosa. El seu ús a l'aula fomenta una educació integral que no només promou el coneixement, sinó també l'empatia, la inclusió i la resiliència.

ALUMNAT Primària**DINÀMICA:** Cinefòrum**Pel·lícula “*Wish: El poder dels desitjos”**

Introduir als xiquets de primària el concepte de “drets humans” és més complicat. A través de la pel·lícula *Wish compren- donem el que és la lliure determinació de l'individu, és a dir, la *ca- *pacidad que tenim tots per a decidir què fer amb el nostre futur i desenrotllar-nos com a persones. Magnífic, el vilà, priva a tots els ciutadans de Roses de la facultat de saber què els motiva i poder actuar en conseqüència per a aconseguir els seus propòsits. Ell decidix qui complix els seus desitjos i qui no. *Asha pretén que la gent recupere els seus desitjos per a retornar-los la llibertat de decisió. Com podem complir els nostres desitjos en el món real? Caldrà intentar-ho cadascun pel nostre compte, amb esforç i treball dur, però necessita- rem límits per a les persones com a Magnífic que ens impedeixen fer-ho realitat. **Els drets humans reconeixen unes certes coses que ningú ens pot llevar (i alhora, unes certes coses que TOTS estem obligats a respectar dels altres). I gràcies a ells *po- donem tindre LLIBERTAT per a gaudir de la vida i complir els nostres somnis (i permetre que els altres també complisquen els seus).**

ALUMNAT Infantil

DINÀMICA: Pintant els nostres drets

ODS: Dret a l'educació, a l'ambient sa, a la igualtat i no discriminació i dret al joc i a la creativitat.

OBJECTIUS:

- ▶ Fomentar la comprensió i el respecte dels drets humans entre xiquets de 3 a 5 anys a través d'una activitat lúdica i creativa.

MATERIALS:

- ◆ El dibuix per a acolorir (el proporcionat en la imatge)
- ◆ Colors, llapis, marcadors i/o *crayones
- ◆ Cartolines i cola
- ◆ Cartells xicotets amb els drets humans escrits en un llenguatge senzill
- ◆ Música suau de fons.

DESARROLLO DE LA ACTIVIDAD:

- ▶ **Duració:** Aproximadament 1 hora.
- ▶ **Introducció:** Reunir els xiquets en cercle i explica'ls que hui aprendran sobre els seus drets mentre pinten un bonic dibuix. Explica breument què són els drets humans i per què són importants, usant exemples simples i pròxims a la seua realitat (per exemple, "tots tenim dret a jugar i ser feliços").
- ▶ **Presentació del Dibuix:** Mostra el dibuix a acolorir i pregunta'ls quines coses veuen en ell (arbres, xiquet pintant, escola, etc.). Explica que en el dibuix hi ha molts elements que representen els seus drets, i que els aniran descobrint mentre acolorixen.
- ▶ **Activitat de Pintar:** Distribueix el dibuix i els materials per a acolorir entre els xiquets. Mentre acolorixen, veu passant per les taules i comenta amb ells sobre els *diferents drets que es poden veure en el dibuix. Per exemple:
 - El xiquet pintant representa el dret al joc i a la creativitat.
 - L'escola en el fons representa el dret a l'educació.
 - L'arbre i la naturalesa representen el dret a un ambient sa.
 - Els xiquets (la raça, el vestir...) el dret a la igualtat i no discriminació Anima als xiquets a usar molts colors i a compartir els seus materials amb els seus *compa- *ñeros.
- ▶ **Reflexió i Compartir:** Una vegada que hagen acabat d'acolorir, uneix-los de nou en cercle. Demana'ls que mostren els seus dibuixos i que comenten quina part del dibuix els va agradar més acolorir i per què. Reforça la idea de cada dret esmentat durant l'activitat, recordant-los la importància de cadascun.
- ▶ **Conclusió:** Explica'ls que sempre han de recordar i respectar els seus drets i els dels altres.

Pega els dibuixos en un mural de la classe sota un títol que diga "Els nostres *Derechos Humanos" perquè tots puguem veure'ls i recordar-los diàriament.

FINANÇAT PER:

**GENERALITAT
VALENCIANA**
Vicepresidència Primera i
Conselleria de Serveis Socials,
Igualtat i Vivenda

UN PROJECTE DE:

fad
Juventud